

STORTINGET

Innst. 291 L

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:140 L (2025–2026)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mats Henriksen, Jon Engen-Helgheim, Anette Carnarius Elseth, Liv Gustavsén, Finn Krokeide og Stian Storbukås om å endre straffeprosessloven for å sikre døde barns rettssikkerhet

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endringer i straffeprosessloven (bistandsadvokat for avdøde barn)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endring:

§ 107 a annet ledd nytt tredje punktum skal lyde:

I saker hvor noen under 18 år er død som følge av en straffbar handling, skal bistandsadvokat oppnevnes for avdøde når den eller de siktede i saken hadde foreldreansvar for vedkommende.

II

Loven trer i kraft straks.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for lovforslaget.

Komiteens behandling

Justis- og beredskapsminister Astri Aas-Hansen har uttalt seg om forslaget i brev av 19. mars 2026. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen besluttet å invitere til å sende inn skriftlige innspill til forslaget. Det kom to høringsinnspill.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, June Trengereid Gruer, Erik Hager, Farukh Qureshi og Kristine Løfshus Solli, fra Fremskrittspartiet, Anette Carnarius Elseth, lederen Jon Engen-Helgheim, Finn Krokeide og Stian Storbukås, fra Høyre, Mahmoud Farahmand og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Bent-Joacim Bentzen, fra Miljøpartiet De Grønne, Julie E. Stuestøl, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Edvard Askjer, viser til Representantforslag 140 L (2025–2026) om å endre straffeprosessloven for å sikre døde barns rettssikkerhet.

Komiteen viser til at forslagsstillerne foreslår å endre straffeprosessloven for å lovfeste at det skal oppnevnes bistandsadvokat for avdøde barn i saker der den eller de siktede hadde foreldreansvar. Komiteen merker seg at formålet med forslaget er å sikre at barn får en selvstendig prosessuell representasjon i slike saker.

Komiteen er enig med forslagsstillerne i at det er viktig å sikre barns interesser i rettssystemet, og merker

seg at forslagsstillerne mener dette ikke ivaretas godt nok med dagens regelverk og praksis.

Komiteen viser til statsrådets svarbrev til justiskomiteen 19. mars 2026 i forbindelse med behandlingen av representantforslaget. Komiteen merker seg at statsråden skriver at det er viktig å sikre rettighetene til barn som utsettes for kriminalitet, men hun anbefaler likevel at den foreslåtte lovendringen ikke vedtas av hensyn til behovet for utredning og vurdering av hvordan bestemmelsen bør utformes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne mener det er riktig og viktig at Norge gjennom nasjonal og internasjonal rett er forpliktet til å sikre barns rettigheter i strafferetten. Disse medlemmer understreker at dette også betyr at barns rettigheter må sikres i saker der én eller begge foreldrene er mistenkt for å ha forårsaket barnets død.

Disse medlemmer viser til svarbrev fra justis- og beredskapsministeren av 19. mars 2026 og støtter statsrådets vurdering av at det er flere krevende spørsmål som aktualiseres ved en ordning som innebærer at en avdød person skal være representert ved advokat. En viktig prinsipiell innvending er at en advokat har som rolle å vareta sin klients interesser, noe som ikke er mulig i tradisjonell forstand når klienten er død. En annen innvending har vært at det i utgangspunktet er politiet og påtalemyndigheten som ivaretar at straffbare forhold blir oppklart og straffeforfulgt i tråd med loven, ikke advokater. Det å styrke politiets og påtalemyndighetens arbeid med saker om vold mot barn kan i et slikt perspektiv være et viktigere og mer naturlig tiltak enn bistandsadvokat for avdøde. Videre vil oppnevning av bistandsadvokat til et dødt barn innebære å tillegge bistandsadvokatene en helt ny rolle som ikke har blitt utredet eller vurdert tidligere. Det er også verdt å nevne at ordlyden som foreslås i straffebestemmelsen i dette representantforslaget, er en annen enn i de tidligere forslagene om bistandsadvokat for avdøde barn, noe som medfører usikkerhet om hvorvidt forslaget vil treffe godt og ivareta alle hensyn.

Disse medlemmer mener på bakgrunn av de nevnte innvendingene at det ikke er mulig å ta stilling til om ubetinget rett til bistandsadvokat der det er mistanke om at et barn er dødt som følge av en straffbar handling, er riktig virkemiddel. Arbeidet med å sikre avdøde barns rettssikkerhet må være forankret i velbegrunnede og utredede forslag. Disse medlemmer mener derfor det er viktig og riktig at justis- og beredskapsministeren har varslet at hun ønsker å se nærmere på hvordan vi kan sikre avdøde barns rettssikkerhet fremover.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener at retts-

sikkerheten for døde barn ikke er tilstrekkelig ivaretatt i dagens lovverk og rettspraksis. I de sakene hvor de som hadde foreldreansvar for barnet, selv blir siktet for handlingen, mener disse medlemmer det er helt avgjørende at det oppnevnes en egen bistandsadvokat som utelukkende skal gi det døde barnet en uavhengig prosessuell representasjon.

Disse medlemmer viser til straffeprosessloven § 107, som regulerer retten til bistandsadvokat for fornærmede og etterlatte. Etter bestemmelsens andre ledd har den som hadde foreldreansvar, rett til bistandsadvokat når et barn under 18 år dør som følge av en straffbar handling. I saker der kun den ene forelder er siktet, vil den andre forelder i egenskap av å være etterlatt ha rett til bistandsadvokat.

Disse medlemmer viser til tidligere behandling i Innst. O. nr. 27 (2007–2008), kapittel 1.5.3. Her fremkommer det tydelig at fraværet av en uavhengig representant for det avdøde barnet er en alvorlig brist i systemet som Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har løftet ved en rekke anledninger. For å understreke hvor lenge denne tematikken har vært aktuell, vil disse medlemmer vise i sin helhet til merknaden og forslaget som den gang ble fremmet:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at etter gjeldende rett er det ikke hjemmel for å oppnevne bistandsadvokat for barn som er omkommet. Disse medlemmer mener at i slike saker kan det være behov for en representant som kan ivareta det avdøde barnets interesser. Disse medlemmer vil på den bakgrunn fremme forslag om at det oppnevnes bistandsadvokat for barn i saker der et barn er omkommet som følge av en straffbar handling og en eller flere av de nærmeste er siktet i saken.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

‘I straffeprosessloven gjøres følgende endring: § 107 a nytt siste ledd skal lyde:

Er noen under 18 år død som følge av en straffbar handling, skal det oppnevnes bistandsadvokat for avdøde når siktede er en av avdødes nærmeste.’»

Disse medlemmer vil også vise til innlegget fra Kristelig Folkeparti, som avslutningsvis i debatten uttalte følgende:

«Vi slutter oss til innstillingen, og vi slutter oss også til forslaget som Fremskrittspartiet og Høyre har fremmet i fellesskap.»

Disse medlemmer mener denne historikken med all tydelighet viser at problematikken har vært løftet i flere stortingsperioder, uten at lovverket i tilstrekkelig grad har blitt tilpasset disse få men alvorlige situasjonene disse sakene utgjør.

Disse medlemmer vil imidlertid understreke at bistandsadvokaten for den etterlatte representerer nettopp forelder, og ikke det avdøde barnet som et selv-

stendig rettssubjekt. Disse medlemmer påpeker at forelderens interesser ikke nødvendigvis fullt ut vil sammenfalle med barnets interesser i alle deler av straffesaken, som eksempelvis vurderinger av nødvendige etterforskningskritt eller bevisføring.

Disse medlemmer vil på bakgrunn av dette legge frem forslaget som innebærer en nødvendig presisering i straffeprosessloven § 107 a. Forslaget slår fast at i saker der et barn under 18 år er dødt, og den eller de siktede hadde foreldreansvar for avdøde, skal det oppnevnes bistandsadvokat for det avdøde barnet. Disse medlemmer understreker at formålet med lovendringen er å tette et hull i rettssikkerheten, for å sikre at barnets interesser endelig får en selvstendig og fullverdig prosessuell representasjon.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endringer i straffeprosessloven (bistandsadvokat for avdøde barn)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endring:

§ 107 a annet ledd nytt tredje punktum skal lyde:

I saker hvor noen under 18 år er død som følge av en straffbar handling, skal bistandsadvokat oppnevnes for avdøde når den eller de siktede i saken hadde foreldreansvar for vedkommende.

II

Loven trer i kraft straks.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne støtter intensjonen bak representantforslaget. Disse medlemmer viser til at barn kan ha prosessuelle interesser som må ivaretas, også etter deres død, f.eks. knyttet til begjæring om etterforskningskritt. Disse medlemmer mener det bør vurderes nærmere hvordan regelverket skal utformes, og mener det kan være grunn til å undersøke om det også er andre tiltak som bør iverksettes for å bedre barns rettssikkerhet etter deres død.

Disse medlemmer merker seg at det er lenge siden et lovforslag var på høring, og mener et forslag må utredes nærmere for å sikre at barns interesser ivaretas.

Disse medlemmer merker seg rapporten fra Kripos presentert 23. april 2026, «Alvorlig vold mot små barn», som blant annet peker på en anbefaling om å sikre avdøde barn bistandsadvokat.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Høyre følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sende på høring et forslag om hvordan barns rettssikkerhet kan styrkes, herunder om man bør sikre retten til prosessuell representasjon. Forslaget skal sendes på høring innen 1. januar 2027.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til Barneombudets hørings svar, som påpeker at:

«(...) vurderingen av barnets rettigheter ikke [bør] begrenses til reaksjoner og handlinger etter dødsfall, men også ses i sammenheng med samfunnets ansvar for å beskytte barn mot vold og alvorlige overgrep mens de fortsatt lever. Dette forutsetter tydelig struktur for forebygging, avdekking og oppfølging av vold mot barn, også i strafferetten.»

Flertallet deler Barneombudets vurdering.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan rettighetene til barn som utsettes for vold og overgrep, kan styrkes, med sikte på å fremme forslag om dette for Stortinget. Herunder bes regjeringen vurdere tiltak for styrking av politiets og påtalemyndighetens arbeid samt innføring av rett til bistandsadvokat og selvstendig representasjon i rettsprosessen for barn som er døde som følge av en straffbar handling.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Vedtak til lov

om endringer i straffeprosessloven (bistandsadvokat for avdøde barn)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endring:

§ 107 a annet ledd nytt tredje punktum skal lyde:

I saker hvor noen under 18 år er død som følge av en straffbar handling, skal bistandsadvokat oppnevnes for avdøde når den eller de siktede i saken hadde foreldreansvar for vedkommende.

II

Loven trer i kraft straks.

Forslag fra Høyre:*Forslag 2*

Stortinget ber regjeringen sende på høring et forslag om hvordan barns rettssikkerhet kan styrkes, herunder om man bør sikre retten til prosessuell representasjon. Forslaget skal sendes på høring innen 1. januar 2027.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan rettighetene til barn som utsettes for vold og overgrep, kan styrkes, med sikte på å fremme forslag om dette for Stortinget. Herunder bes regjeringen vurdere tiltak for styrking av politiets og påtalemyndighetens arbeid samt innføring av rett til bistandsadvokat og selvstendig representasjon i rettsprosessen for barn som er døde som følge av en straffbar handling.

Oslo, i justiskomiteen, den 12. mai 2026

Jon Engen-Helgheim

leder

Julie E. Stuestøl

ordfører

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
26/1465 - JOAN

Dato
19.03.2026

Dokument 8:140 L (2025-2026) Representantforslag om å endre straffeprosessloven for å sikre døde barns rettssikkerhet Uttalelse

Jeg viser til justiskomiteens brev 5. mars 2026 med anmodning om departementets uttalelse til ovennevnte representantforslag fra Mats Henriksen, Jon Engen-Helgheim, Anette Carnarius Elseth, Liv Gustavsen, Finn Krokeide og Stian Storbukås.

Jeg er glad for at representantene fra Fremskrittspartiet er opptatt av rettssikkerheten for døde barn. Da Arbeiderpartiet hadde justisministeren i februar 2013, ble det sendt på høring et lovforslag om innføring av en plikt for politiet til å oppnevne en advokat for å vareta interessene til barn som mistenkes drept av en omsorgsperson. Et lignende forslag ble også fremsatt i 2019 av en arbeidsgruppe oppnevnt av Justisdepartementet for å se på saksflyt i saker om overgrep mot barn. Nylig har også Stine Sofies Stiftelse gitt ut rapporten «Barnas Havarikommisjon 2026», hvor det pekes på rettsområder som stiftelsen mener må styrkes for å gi barn en bedre beskyttelse mot vold og overgrep. For å styrke rettssikkerheten til barn som dør plutselig og uventet, og særlig i tilfeller hvor en eller begge foreldrene er mistenkt for å ha forvoldt dødsfallet, foreslår stiftelsen en lovendring som gir det avdøde barnet rett på bistandsadvokat.

Fremskrittspartiet overtok Justis- og beredskapsdepartementet i forbindelse med regjeringsskiftet i oktober 2013, og hadde justisministeren frem til 2020. Likevel ble ikke høringsforslaget fra 2013 eller arbeidsgrupperapporten fra 2019 fulgt opp i denne perioden, utover at det ble uttalt i Prop. 42 L (2015-2016) punkt 4.2 at departementet da arbeidet med å følge opp forslaget. Jeg har en viss forståelse for at forslagene ikke ble fulgt opp av forrige regjering, for det er flere krevende spørsmål som aktualiseres ved en ordning som innebærer at en avdød person skal være representert ved advokat. Prinsipielt sett kan det innvendes mot en slik ordning at en advokat har som rolle å vareta sin klients interesser, noe som ikke er mulig i tradisjonell forstand når klienten er

død. Den generelle samfunnsinteressen i at straffbare forhold blir oppklart og straffeforfulgt i tråd med loven, skal i utgangspunktet varetas av politiet og påtalemyndigheten. Det å styrke politiets og påtalemyndighetens arbeid med saker om vold mot barn kan i et slikt perspektiv være et viktigere og mer naturlig tiltak enn bistandsadvokat for avdøde.

Jeg ønsker likevel å se nærmere på dette fremover. Trygghet for barn og unge er en av hovedprioriteringene i *regjeringens plan for Norge*, og det er viktig å sikre rettighetene til barn som utsettes for kriminalitet. Svært mange barn og unge som utfører alvorlig kriminalitet, er selv voldsutsatt. Vi prioriterer derfor arbeidet mot vold i nære relasjoner.

En ordning som kan sikre barn som kan være drept av sine nærstående en representant som varetar barnets interesser, blant annet ved å påse at saken blir tilstrekkelig opplyst og at det foretas riktige påtalevurderinger, kan ha gode grunner for seg. Samtidig reiser en slik ordning prinsipielle spørsmål som må vurderes nærmere, som nevnt over. I tillegg oppstår en rekke spørsmål knyttet til utformingen av en eventuell ordning, blant annet hvilke saker ordningen skal gjelde, hvilke relasjoner mellom mistenkte og avdøde som skal utløse rett til bistandsadvokat og hvilke stadier av saken retten til bistandsadvokat skal gjelde. Det må også utredes hva advokatrollen skal være ved oppnevning for en avdød person. Disse spørsmålene, som har stor betydning for hvordan ordningen vil fungere, er ikke drøftet i representantforslaget og vil heller ikke la seg utrede innenfor rammene av Stortingets behandling. Tiden som har gått siden forslaget sist var på høring, taler for at et eventuelt nytt forslag bør sendes på høring for å sikre et forsvarlig beslutningsgrunnlag. Jeg vil også se nærmere på om intensjonen i forslaget om bistandsadvokat for avdøde bør varetas på andre måter, for eksempel gjennom tiltak for å styrke politiets og påtalemyndighetens arbeid med slike saker.

Ordlyden i representantforslaget er en annen enn i de tidligere forslagene om bistandsadvokat for avdøde barn som er nevnt over. Det er også vesentlige forskjeller mellom forslagene som er fremsatt i høringsnotatet fra 2013, i arbeidsgrupperapporten fra 2019 og i «Barnas Havarikommisjon 2026». Disse forskjellene handler om reelle ulikheter i ordningen. Dette viser tydelig at utformingen av en eventuell slik ordning bør vurderes nærmere før Stortinget tar stilling til den, for å sikre at den treffer godt og varetar alle hensyn. Jeg nevner også at det vil være naturlig at den videre oppfølgingen ses i sammenheng med andre aktuelle lovendringer for å sikre barns rettssikkerhet.

Med hilsen

Astri Aas-Hansen

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

